

Na osnovu člana 17. stav 2. i člana 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 46. sjednici, održanoj 8. maja 2008. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O VOĆNIM SOKOVIMA, VOĆNIM NEKTARIMA I SLIČNIM PROIZVODIMA

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

Pravilnikom o voćnim sokovima, voćnim nektarima i sličnim proizvodima (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju se opći zahtjevi i uslovi za proizvodnju, stavljanje na tržište, deklariranje voćnih sokova, voćnih nektara i sličnih proizvoda.

Član 2. (Definicije)

- (1) Naziv proizvoda, definicije, osobine, dozvoljeni sastojci i postupci koji se koriste u proizvodnji proizvoda iz člana 1. ovog Pravilnika propisani su u Aneksu I, a posebno deklariranje ili označavanje pojedinih proizvoda iz istog Aneksa propisano je u Aneksu IV.
- (2) Definicije sirovina propisane su u Aneksu II, a posebne odredbe za voćne nektare u Aneksu III ovog Pravilnika.
- (3) Aneksi I, II, III i IV sastavni su dio ovog Pravilnika.

Član 3. (Dozvoljena upotreba aditiva i drugih materija)

U proizvodnji proizvoda iz člana 1. ovog Pravilnika dozvoljeno je:

- a) upotreba aditiva i pomoćnih materija u skladu s posebnim propisom o uslovima upotrebe prehrambenih aditiva u hrani namijenjenoj za ishranu ljudi;
- b) dodavanje vitamina, mineralnih materija i materija za zaslađivanje, u skladu s propisima o hrani namijenjenoj za posebne prehrambene potrebe.

Član 4. (Upakovani proizvodi)

Upakovani proizvodi koji se stavljaju na tržište moraju zadovoljavati odredbe propisa za upakovane proizvode, nazivnu količinu punjenja, označavanje nazivnih količina i dozvoljena odstupanja.

DIO DRUGI - DEKLARIRANJE ILI OZNAČAVANJE PROIZVODA

Član 5. (Primjena propisa o deklariranju)

Na proizvode iz Aneksa I ovog Pravilnika primjenjuju se odredbe posebnog propisa o općem deklariranju ili označavanju upakovanih proizvoda, kao i posebne odredbe ovog Pravilnika koje se odnose na deklariranje ili označavanje proizvoda.

Član 6. (Zahtjevi za označavanje proizvoda)

- (1) Nazivi proizvoda navedenih u Aneksu I ovog Pravilnika mogu se koristiti samo za označavanje proizvoda koji ispunjavaju zahtjeve propisane za te proizvode (Aneks II,

Aneks III i Aneks IV ovog Pravilnika) i tako označeni stavlja u promet.

- (2) Dozvoljeno je isticanje slika voća na navedenim proizvodima ukoliko ispunjavaju uslove propisane ovim Pravilnikom.

Član 7. (Navođenje voća u nazivu proizvoda)

- (1) Ako je proizvod proizveden od samo jedne vrste voća, riječ "voće" ili "voćni" npr. voćni sok, voćni nektar, zamjenjuje se imenom voća ili je naziv praćen opisom koji ne sadrži riječ "voće", npr. sok od višnje, nektar od višnje i sl.
- (2) Ako je proizvod proizveden od dvije ili više vrsta voća, osim kada je upotrijebljen limunov sok pod uslovima iz Aneksa I, Poglavlje II./1, stav (5) ovog Pravilnika, naziv proizvoda mora se dopuniti nazivom upotrijebljenih vrsta voća prema udjelu voćnog soka ili kaše, opadajućim redoslijedom s obzirom na količinu voća ili kaše.
- (3) Ako je proizvod proizveden od tri ili više vrsta voća, upotrijebljene vrste voća u nazivu proizvoda mogu biti zamijenjene izrazom "od više vrsta voća" ili navođenjem broja vrsta upotrijebljenog voća, npr. "od šest vrsta voća".

Član 8. (Posebna navođenja u deklaraciji)

- (1) Ako je voćnom soku dodat šećer u svrhu zaslađivanja, a prema odredbama iz Aneksa I, Poglavlje II./1, stav (4) ovog Pravilnika, u nazivu proizvoda mora stajati riječ "zaslađen" ili "s dodatim šećerom", iza koje se navodi i maksimalna količina dodatog šećera, računato na suhu materiju izraženu u g/l gotovog proizvoda.
- (2) Pri vraćanju proizvoda navedenih u Aneksu I, Poglavlje I. ovog Pravilnika u njihovo prvobitno stanje uz pomoć materija neophodnih za ovaj proces, na deklaraciji nije potrebno navoditi listu sastojaka upotrijebljenih u ovu svrhu.
- (3) Dodavanje voćnom soku dodatne pulpe ili čestica voćnog tkiva kako je definirano u Aneksu II/6 ovog Pravilnika mora se naznačiti na deklaraciji.
- (4) Ako je voćni sok ili voćni nektar, od jedne ili više vrsta voća, proizveden djelimično ili potpuno od koncentriranog voćnog soka, na deklaraciji se mora jasno vidjeti, u istom vidnom polju, s nazivom proizvoda naznačeno "proizvedeno od koncentriranog..." ili "djelimično proizvedeno od koncentriranog..."

Član 9. (Deklariranje mješavina voćnog soka i voćnog nektara)

- (1) Za mješavine voćnog soka i voćnog soka od koncentriranog voćnog soka, te za voćni nektar proizveden u potpunosti ili djelimično od jednog ili više koncentriranih proizvoda, na deklaraciji blizu naziva proizvoda, istaknuto jasno vidljivim slovima, mora se navesti "proizvedeno od koncentriranog...", odnosno "djelimično proizvedeno od koncentriranog..."
- (2) Za voćne nektare na deklaraciji se mora navesti minimalna količina voćnog soka, voćne kaše ili smjese tih sastojaka riječima "udio iz voća: najmanje...%" kao u Aneksu III ovog Pravilnika, a naziv proizvoda i ovaj podatak moraju se nalaziti u istom vidnom polju.

Član 10. (Posebno deklariranje koncentriranog voćnog soka)

- (1) Na deklaraciji koncentriranog voćnog soka koji nije namijenjen krajnjem potrošaču mora se navesti količina dodanog šećera ili limunovog soka, kao i drugih dozvoljenih materija

za reguliranje kiselosti, u skladu s propisima o prehranbenim aditivima dozvoljenim u hrani.

- (2) Ovaj podatak mora se nalaziti na ambalaži, naljepnici, privjesku ili propratnom dokumentu.

Član 11.

(Deklariranje L-askorbinske kiseline)

Ako dodata L-askorbinska kiselina ima funkciju antioksidansa, ne smije se deklarirati kao vitamin C.

DIO TREĆI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 12.

(Utvrđivanje usklađenosti)

- (1) Službene kontrole i inspeksijski nadzor nad primjenom ovog Pravilnika provodit će se u skladu s važećim zakonskim propisima.
- (2) Za utvrđivanje usklađenosti proizvoda s propisanim općim zahtjevima ovog Pravilnika u svrhu službene kontrole i inspeksijskog nadzora mogu se koristiti metode propisane posebnim propisom, kao i druge validirane i međunarodno priznate metode.

Član 13.

(Prestanak važenja odredbi)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje primjena odredbi od člana 47-60. i odredbi od člana 129-133. Pravilnika o kvalitetu proizvoda od voća, povrća, pečurki i pektinskih preparata ("Službeni list SFRJ", br. 1/79, 20/82 i 74/90), kojima se propisuje kvalitet voćnih sokova, voćnih nektara i sličnih proizvoda.

Član 14.

(Primjena Pravilnika)

Proizvodi koji su označeni prema odredbama člana 13. navedenog Pravilnika mogu biti u prometu najduže 24 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Član 15.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 177/08
8. maja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
dr. Nikola Špirić, s. r.

ANEKS I

POGLAVLJE I. NAZIV PROIZVODA, DEFINICIJE I OSOBINE

1.a. Voćni sok

- (1) Voćni sok je proizvod koji nije fermentisao, ali je sposoban za fermentaciju, a nastaje direktnom mehaničkom preradom jedne ili više vrsta zdravog, tehnološki zrelog, svježeg ili primjenom niskih temperatura konzervisanog voća.
- (2) Boja, aroma, okus i miris voćnog soka moraju biti karakteristični za voće iz kojega je sok proizveden.
- (3) Aroma, pulpa i čestice voćnog tkiva koji se tokom prerade izdvajaju, mogu biti naknadno vraćeni istom soku.
- (4) U slučaju citrus voća, sok se proizvodi od voćnog mesa (endokarpa).
- (5) Limetin sok, može biti dobiven iz cijelog voća odgovarajućim tehnološkim postupkom, pri čemu je udio sastojaka iz vanjskog dijela ploda (egzokarpa) sveden na minimum.

1.b. Voćni sok iz koncentrisanog voćnog soka

- (1) Voćni sok iz koncentrisanog voćnog soka je proizvod koji se dobiva tako što se koncentrisanom voćnom soku ponovno doda ona količina vode koja je izdvojena prilikom koncentrisanja, aroma po potrebi, pulpa i čestice voćnog tkiva takođe izdvojeni prilikom koncentrisanja i ponovno dodani prilikom proizvodnje tog ili voćnog soka iste vrste.
- (2) Voda koja se dodaje mora biti u skladu sa važećim propisima za pitku vodu i pripremljena odgovarajućim postupcima za proizvodnju voćnog soka.
- (3) Proizvod dobiven na takav način mora imati senzorske i fizičko-hemijske osobine, kakve bi imao da je proizveden iz voća iste vrste u skladu sa odredbama 1.a. ovog Poglavlja.

2. Koncentrisani voćni sok

- (1) Koncentrisani voćni sok je proizvod koji se dobiva fizičkim izdvajanjem određene količine vode iz voćnog soka jedne ili više vrsta voća.
- (2) Ukoliko je proizvod namijenjen konačnom potrošaču, količina izdvojene vode mora biti najmanje 50% od početne zapremine.

3. Dehidrirani voćni sok ili voćni sok u prahu

Dehidrirani voćni sok ili voćni sok u prahu je proizvod koji se dobiva izdvajanjem gotovo ukupne količine vode iz voćnog soka jedne ili više vrsta odgovarajućim fizičkim postupcima.

4.a. Voćni nektar

- (1) Voćni nektar je proizvod koji nije fermentisao, ali je sposoban za fermentaciju, dobiven dodatkom vode, šećera i/ili meda proizvodima definisanim u Poglavlju I. pod 1.a., 1.b., 2. i 3. ovog Aneksa, voćnim kašama ili mješavinu tih proizvoda i kao takav je u skladu sa Aneksom III ovog Pravilnika.
- (2) Dodavanje šećera i/ili meda je dozvoljeno najviše do 20% od ukupne mase gotovog proizvoda.
- (3) U slučaju kada su voćni nektari proizvedeni bez dodavanja šećera ili sa niskom energetsom vrijednošću, šećeri mogu biti zamjenjeni u cjelosti ili djelimično sa zaslađivačima u skladu sa posebnim propisom o upotrebi zaslađivača u hrani.
- (4) U proizvodnji nektara dozvoljeno je dodavanje vode u količini takvoj da količina voćnog soka i/ili voćne kaše gotovog proizvoda nije manja od vrijednosti navedenih u Aneksu III ovog Pravilnika.
- (5) Voćni sok, voćni sok iz koncentrisanog voćnog soka i voćni nektar koji se stavlja u promet u pogledu kvaliteta pored senzorskih svojstava mora da zadovoljava uslove navedene u smjernicama - vodičima za voćne sokove, voćne sokove od koncentrata i voćne nektare.

4.b. Dozvoljena odstupanja

U proizvodnji nektara od jedne ili više vrsta voća koje su navedene u Aneksu III dijelu tabele 2. i 3. ovog Pravilnika i kajsije se mogu upotrebljavati pojedinačno ili u mješavini, bez dodatka šećera, meda i/ili zaslađivača.

POGLAVLJE II. DOZVOLJENI SASTOJCI, POSTUPCI I MATERIJE KOJE SE KORISTE U PROIZVODNJI

1. Dozvoljeni sastojci

- (1) U skladu sa članom 3. ovog Pravilnika, proizvodima navedenim u Poglavlju I. ovog Aneksa, može se dozvoliti dodatak vitamina i minerala, a u skladu sa posebnim propisom o hrani namijenjenoj za posebne prehrabne potrebe.

- (2) Voćnom soku mogu se ponovo vratiti aroma, pulpa i čestice voćnog tkiva izdvojeni iz istog soka tokom proizvodnje, dok se voćnom soku od koncentrisanog voćnog soka (1.b.) može ponovo vratiti aroma, pulpa i voćni dijelovi izdvojeni iz soka iste vrste.
- (3) Groždanom soku je dozvoljeno ponovno dodavanje soli vinske kiseline.
- (4) Proizvodima navedenim u Aneksu I, Poglavlje I. ovog Pravilnika, osim sokova kruške i grožđa, dozvoljeno je dodavanje šećera:
- a) u svrhu podešavanja kiselosti (indeksa slasti): količina dodanog šećera (izražena kao suha materija) ne smije prelaziti 15 g po litru soka;
 - b) u svrhu zaslađivanja: količina dodanog šećera (izražena kao suha materija) ne smije prelaziti 150 g/l soka, pod uslovom da ukupna količina dodanog šećera za podešavanje kiselosti (indeksa slasti) i zaslađivanja ne prelazi 150 g po litru soka.
- (5) Proizvodima navedenim u Aneksu I, Poglavlje I. ovog Pravilnika, za regulisanje kiselosti dozvoljeno je dodavanje limunovog soka i/ili koncentrisanog soka od limuna u količini do 3 g po litru soka, izraženo kao anhidrid limunske kiseline.
- (6) Dozvoljeno je dodavanje ugljen-dioksida (CO₂).
- (7) Zabranjeno je dodavanje u isti voćni sok zajedno i šećera i soka od limuna (koncentrisanog ili nekoncentrisanog), kao i materija za regulisanje kiselosti, prema posebnom propisu o upotrebi prehrambenih aditiva osim boja i zaslađivača/sladila u hrani.

2. Dozvoljeni postupci prerade i materije koje se koriste u proizvodnji

Pri proizvodnji voćnih sokova, nektara i sličnih proizvoda, dozvoljeni su sljedeći postupci i materije:

- a) mehanički postupci ekstrakcije;
- b) uobičajeni fizikalni postupci, uključujući proces difuzije vode iz jestivih dijelova voća, osim za sokove od grožđa, koji se koriste za proizvodnju koncentrisanih voćnih sokova, pod uslovom da zadovoljavaju zahtjeve iz Poglavlja I./1.a. i 1.b. ovog Aneksa;
- c) sok od grožđa, za koji je grožđe obrađeno sumpor-dioksidom, dozvoljena je desulfitizacija fizičkim postupcima, pod uslovom da ukupna količina SO₂ u konačnom proizvodu ne prelazi 10 mg/l;
- d) pektolitički enzimi;
- e) proteolitički enzimi;
- f) amilolitički enzimi;
- g) jestivi želatin;
- h) tanini;
- i) bentoniti;
- j) silika aerogel;
- k) aktivni ugalj;
- l) ugljen dioksid;
- m) azot;
- n) hemijski-inertna sredstva za filtraciju i taloženje koja odgovaraju propisima o materijalima i proizvodima koji dolaze u neposredan dodir s hranom (perlit,

isprana diatomejska zemlja, celuloza, nerastvorljivi poliamid, polistiren, polivinilpolipirrolidon);

- o) hemijski-inertna sredstva za adsorpciju koja odgovaraju propisima o materijalima i proizvodima koji dolaze u neposredan dodir s hranom te se koriste za smanjivanje količine limonena i naringina u sokovima od citrusa, pri tome ne mjenjajući sadržaj limonin glukozida, kiseline, šećera (uključujući oligosaharide) ili mineralne materije.

ANEKS II

DEFINICIJE SIROVINA

1. Voće

Voće, svježe ili konzervisano niskim temperaturama, mora biti zdravo, bez znakova kvarenja (bez stranih primjesa), u stadiju tehnološke zrelosti u kome sadrži sve osnovne sastojke i zadovoljava osobine potrebne za proizvodnju. U voće se ne ubraja paradajz.

2. Voćna kaša

Voćna kaša je proizvod koji nije fermentisao, ali je sposoban za fermentaciju, dobiven pasiranjem cijelog (svježeg ili konzervisanog niskim temperaturama) ili oguljenog voća bez izdvajanja soka.

3. Koncentrisana voćna kaša

Koncentrisana voćna kaša je proizvod koji se dobiva od voćne kaše, izdvajanjem određene količine vode fizičkim postupkom.

4. Šećeri

- (1) Za proizvodnju voćnog soka od koncentrisanog voćnog soka i voćnih nektara dozvoljeno je korištenje i sljedećih šećera:
 - a) polubijeli ili bijeli šećer,
 - b) ekstra bijeli šećer,
 - c) šećerna otopina,
 - d) invertna šećerna otopina,
 - e) invertni šećerni sirup,
 - f) glukozni sirup,
 - g) glukozni sirup sušeni,
 - h) dekstroza monohidrat,
 - i) fruktoza,
 - j) fruktozni sirup.
- (2) Za proizvodnju voćnih sokova dozvoljeno je korištenje šećera, navedenih pod 4. stav (1) ovog Aneksa, koji sadrže manje od 2% vode.
- (3) U proizvodnji voćnih nektara mogu se koristiti i šećeri porijeklom od voća.

5. Med

Med je proizvod definisan posebnim propisom o medu i proizvodima od meda.

6. Pulpa i čestice voćnog tkiva

- (1) Pulpa i čestice voćnog tkiva se dobijaju iz jestivog dijela ploda iste vrste, bez izdvajanja soka.
- (2) Kod voća citrusa, pulpa i čestice voćnog tkiva se dobijaju iz voćnog mesa (endokarpa).

ANEKS III

POSEBNE ODREDBE ZA VOĆNE NEKTARE

Redni broj	Voće od kojeg je nektar proizveden	Minimalna količina soka i/ili kaše (volumni% gotovog proizvoda)
Dio 1. Voće čiji sokovi nisu pitki u izvornom stanju		
1.	marakuja	25
2.	lulo	25
3.	crna ribizla	25
4.	bijela ribizla	25
5.	crvena ribizla	25
6.	ogrozd	30
7.	pasiji trn (<i>Hippophae rhamnoides</i> L.)	25
8.	trnjina	30
9.	šljive	30
10.	druge vrste šljiva	30
11.	jarebike	30
12.	šipurak (plodovi <i>Rosa</i> sp.)	40
13.	drenjina (drenjak)	25
14.	višnje	35
15.	ostale vrste voća roda <i>Prunus</i>	40
16.	borovnice	40
17.	crna bazga (zova)	50
18.	maline	40
19.	marelice (kajsija)	40
20.	jagode	40
21.	dud/kupine	40
22.	brusnice	30
23.	dunje	50
24.	limuni i limete	25
25.	ostalo voće koje pripada ovoj skupini	25
Dio 2. Voće slabije kiselosti, kašasto ili jako aromatično čiji sokovi nisu pitki nakon cijedenja ili pasiranja u izvornom stanju		
26.	mango	25
27.	banane	25
28.	guava	25
29.	papaja	25
30.	liči (<i>Litchi chinensis</i>)	25
31.	acerola	25
32.	guanabana (<i>Annona muricata</i> L.)	25
33.	mrežasta anona (<i>Annona reticulata</i> L.)	25
34.	ljuškasta anona (<i>Annona squamosa</i> L.)	25

35.	šipak (nar)	25
36.	indijski orašćić	25
37.	šljive mombin (<i>Spondias purpurea</i> L.)	25
38.	umbu (<i>Spondias tuberosa</i> Arruda)	25
39.	ostalo voće koje pripada ovoj skupini	25
Dio 3. Voće čiji su sokovi pitki nakon cijedenja ili pasiranja u izvornom stanju		
40.	jabuke	50
41.	grožđe	50
42.	kruške	50
43.	breskve	50
44.	citrus voće osim limuna i limete	50
45.	ananas	50
46.	ostalo voće koje pripada ovoj skupini	50

Napomena:

Pri proizvodnji nektara od dvije ili više vrsta voća minimalna količina soka i/ili kaše će se računati opadajućim redoslijedom s obzirom na količinu upotrijebljenog voća od kojeg je nektar proizveden.

ANEKS IV**POSEBNO DEKLARISANJE ILI OZNAČAVANJE PROIZVODA IZ ANEKSA I**

Posebno deklarisanje ili označavanje pojedinih proizvoda iz Aneksa I odnosi se na specifične nazive za voćne sokove ili voćne nektare proizvedene u pojedinim zemljama, kao:

- a) „vruchtendrank“ - za voćne nektare,
- b) „süßmost“ - koristi se samo zajedno sa nazivom proizvoda „fruchtsaft“ ili „Fruchtnektar“:
 - 1) za voćne nektare dobivene isključivo od voćnog soka, koncentrisanog voćnog soka ili mješavine ovih proizvoda, neodgovarajućih za konzumiranje u prirodnom stanju zbog velike kiselosti,
 - 2) za voćni sok dobiven iz kruške, po potrebi sa dodatkom jabuke, bez dodatog šećera,
- c) „succo e polpa“ ili „sumo e polpa“ - za voćne nektare dobivene isključivo iz voćne kaše i/ili koncentrisane voćne kaše,
- d) „æblemust“ - za sok jabuke bez dodanog šećera,
- e) „sursaft“ - zajedno sa nazivom (na danskom jeziku) korištenog voća za sok bez dodanog šećera dobivenog od crne ribizle, trešnje, crvene ribizle, bijele ribizle, maline, jagode:
 - 1) „sødsaft“ ili „sødetsaft“ zajedno sa nazivom (na danskom jeziku) korištenog voća za sok dobiven od ovog voća, sa više od 200g dodanog šećera po litru,
- f) „äpplemust“ - za sok jabuke bez dodanog šećera,
- g) „mosto“ - sinonim za sok grožđa.